

Kada pradėsime rūpintis kvapais?

Ernesta Šimkutė

Klimato kaita ir biologinės įvairovės nykimas mus veda į ateitį, kurioje dėl padažnėjusių virusų ir katastrofų gyvenimai bus ekstremaliai kompromituojami. Dabartinį laikotarpį galime laikyti bandomuoju, kurio metu mokomės išgydyti ne tik kasdienybę okupavusią ligą, bet ir atsigręžti į supančios aplinkos svarbą mūsų ir kitų gyvenimuose.

Žmonijos priklausomybė nuo fizinių ir virtualių erdvių ir noras jas tobulinti sustiprėjo dėl troškimo praplėsti savo patirtis. Eksperimentavimas ir virtualių erdvių – mums pažįstamų ar fiktyvių – plėtojimas šiuo metu daugiausia remiasi regos ir klausos pojūčių stimuliacija. Tačiau eksperimentavimas su dviem pojūčiais iš penkių yra limituojantis. Štai uoslė taip pat padeda suvokti aplinką ir sukelia jausmus: koks yra mūsų ryšys su kvapais? kaip tai paveikia žmonių, gyvūnų elgsenas ir augalų būsenas? kokios yra kvapų istorijos?

Anot mokslininkų, iš visų juslių būtent uoslė gali iššaukti stipriausias emocijas ir prisiminimus. Pirmiausia kvapai yra apdorojami smegenų priekyje esančia dalimi, siunčiančia informaciją į kitas centrines kūno sritis tolesniam apdorojimui, tuomet jie keliauja tiesiai į migdolą ir hipokampą, limbinės sistemos regionus, susijusius su emocijomis ir atmintimi.¹ Kas keisčiausia – kvapai mus neišvengiamai supa kasdien, o mums vis dar sunku juos apčiuopti ir atpasakoti. Jei dėl besikeičiančios aplinkos kvapų įvairovė palaipsniui išnyks, ar tikėtina, jog drauge prarasime gebėjimą juos prisiminti?

Nors kolekcionuojame, saugome objektus ir garsus, skirtingų aplinkų ir objektų kvapai nėra išsaugomi, tad mes nežinome, kas liko praeityje. Kokiais būdais galime išsaugoti kvapus ir juos kolekcionuoti ateities kartoms? Kaip galime kvapais archyvuoti individualius ir globalius prisiminimus, kuriais mūsų izoliuotos kasdienybės būtų praskaidrintos?

Šaltiniai:

1.

<https://news.harvard.edu/gazette/story/2020/02/how-scent-emotion-and-memory-are-intertwined-and-exploited/>